

*Wszystko o rynku
gazu ziemnego*

EFIX
DOM MAKLERSKI

1. [Podstawowe informacje na temat gazu ziemnego](#)
2. [Struktura geograficzna i zastosowanie gazu ziemnego](#)
3. [Uczestnicy rynku gazu ziemnego i czynniki kształtujące jego cenę](#)
4. [Instrumenty finansowe oparte o gaz ziemny i miejsca handlu](#)
5. [Źródła wiedzy na temat gazu ziemnego](#)
6. [Zasady handlu w EFIX Dom Maklerski](#)

Podstawowe informacje na temat gazu ziemnego

Gaz ziemny jest paliwem kopalnym pochodzenia organicznego, którego pokłady występują samodzielnie lub towarzyszą złożom węgla lub/i ropy naftowej. Zawartość składników, który w ponad 90 % stanowi metan (reszta to butan, etan, propan i inne związki organiczne) jest zmienna i uzależniona głównie od miejsca wydobycia. Struktura składu chemicznego gazu ziemnego określa jego rodzaje, podstawowe wyróżniki gatunkowe to - w przypadku udziału: węglowodorów (gaz suchy i mokry), azotu (gazy bezazotowe, niskoazotowe i zaazotowane) oraz siarkowodoru (gazy małosiarkowe, siarkowe i wysokosiarkowe).

Cechą charakterystyczną gazu jest jego produkcyjna, handlowa i użytkowa komplementarność. Przykładem na to jest tzw. gaz substytucyjny, uzyskiwany z oczyszczenia surowca powstającego na bazie metanu (fermentacja metanowa) znajdującego się w gazach odpadowych, biogazach.

Od stu lat w obrocie gospodarczym znany jest gaz płynny (propan butan), funkcjonujący pod nazwą anglojęzycznego skrótu LPG (ang. *Liquefied Petroleum Gas*), uzyskiwany głównie jako produkt uboczny podczas oczyszczania (rafinacji) ropy naftowej. Dzięki przechowywaniu pod ciśnieniem występuje w postaci skroplonej, i jako ciecz może być transportowany drogą morską na dalekie odległości, tzn. poza systemem gazociągów.

Ze względu na **strukturalne przeobrażenia podażowe** zachodzące na światowym rynku gazu, na znaczeniu zyskiwać będzie głównie podział według klucza wyszczególniającego gaz pozyskiwany ze źródeł konwencjonalnych oraz **gaz niekonwencjonalny URG** (ang. *Unconventional Gas Resources*). W ramach gazu niekonwencjonalnego wyróżnia się cztery jego podstawowe rodzaje. To jest gaz pozyskiwany: z gazonośnych łupków (tj. skał osadowych pokrywających zazwyczaj złoża gazu i ropy), metan kopalniany (zalegający w starych kopalniach węgla kamiennego), tzw. „gaz ściśnięty” (umieszczony w szczelinach skalanych) oraz gaz uwięziony w lodach z obszarów polarnych. Ten ostatni nie jest eksploatowany, ale jego zasoby szacowane są na ok. 20 trylionów metrów sześciennych (m³), wystarczających potencjalnie na kilka tysięcy lat!

Struktura geograficzna i zastosowanie gazu ziemnego

Gaz z racji swych walorów energetycznych i wszechstronnego zastosowania uważany jest za drugie obok ropy naftowej paliwo strategiczne. Z podmiotowego punktu widzenia jego konsumentem są zarówno przedsiębiorstwa, jak i sektor gospodarstw domowych. Na przykładzie polskiej gospodarki można zauważyć, że na przemysł i usługi przypada łącznie ok. 70 % jego zużycia, a gospodarstwa domowe konsumują go w ok. 30 %. Po stronie

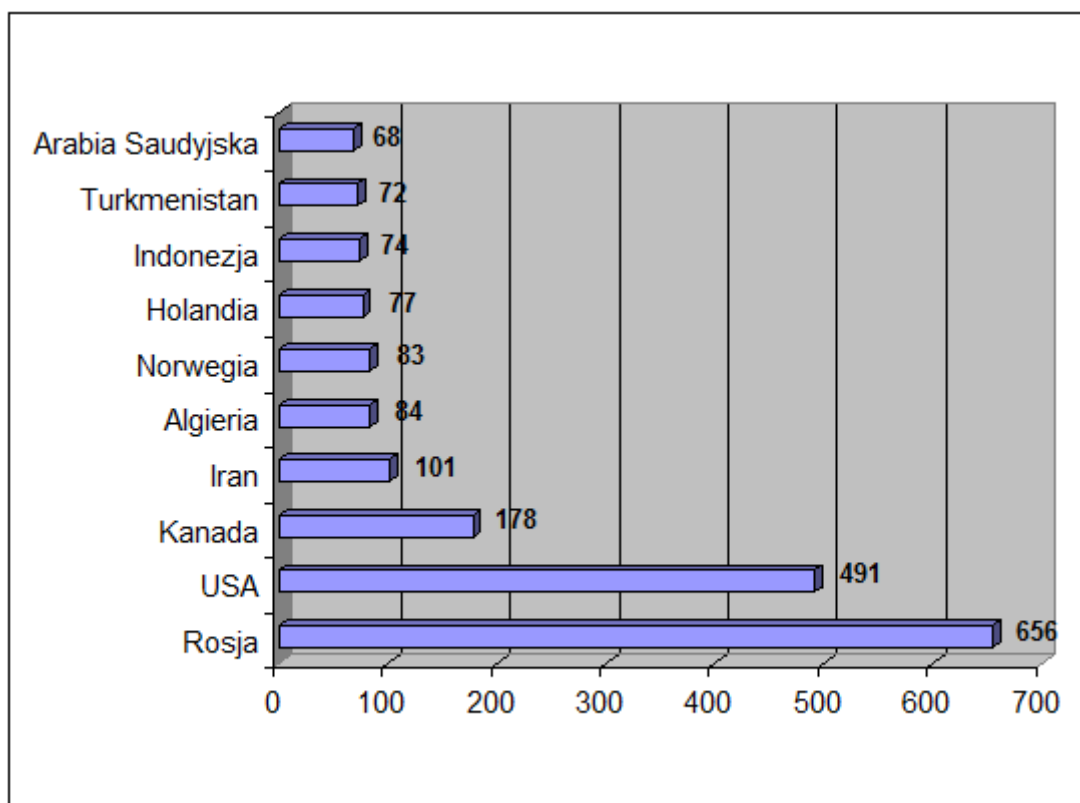
industrialnej największe zapotrzebowanie branżowe pochodzi od zakładów azotowych (18 %) i energetycznych (10 %) oraz z sektora handlu i usług hut (10 %)

Dynamicznie rozwijający się rynek gazu niekonwencjonalnego przyczynia się do gruntownej przebudowy sektora gazowego Stanów Zjednoczonych, kraju będącego zarówno największym konsumentem gazu ziemnego na świecie, jak również państwem posiadającym największe udokumentowane zasoby URG, tj. szacowane na ok. 230 bilionów m³. Zasoby te przy bieżącym tempie zużycia wystarczą na ok. 400 lat. Rozwój segmentu URG jest *de facto* zmonopolizowany przez Stany Zjednoczone, które posiadają unikalne w skali globu technologie, umożliwiające ekonomiczną eksploatację gazu łupkowego, gazu ściśniętego i metalu. Amerykańscy technolodzy pracują również na możliwością wypychania gazu niekonwencjonalnego z szybów kopalnianych za pomocą zagospodarowywanego dwutlenku węgla, który rozwiązałby kwestię nadmiernego CO₂ w atmosferze i zastąpiłby przy tej formie pozyskiwania surowca stosowaną dotychczas wodę.

Na rynku zasobów konwencjonalnych zdecydowanie największe złoża znajdują się w regionie Zatoki Perskiej (ok. 38 %) i Rosji (26 – 28 %). W tym przypadku udział Stanów Zjednoczonych jest jak na potrzeby własne dość skromny (ok. 3,3 %), ale przy okazji wyjaśnia to imperatyw dla obranego kierunku polityki gazowej tego kraju.

W sumie pod względem wydobycia uwzględniającego gaz konwencjonalny i URG największym dostawcą tego surowca była dotychczas Rosja. Ze względu jednak na problemy z pozyskiwaniem (zmuszającym Gazprom do reeksportu surowca z Turkmenistanu, Kazachstanu i Uzbekistanu) oraz mniejszym zapotrzebowaniem w Europie, największym producentem gazu mogły w ubiegłym roku stać się już Stany Zjednoczone.

Najwięksi światowi producenci gazu ziemnego (produkcja roczna z 2007 r., w mld m³)

źródło: „WirtschaftsWoche“ (nr 26/2008) za CIA Factbook

Uczestnicy rynku gazu ziemnego i czynniki kształtujące jego cenę

Rynek gazowy, tak jak każdy którego przedmiotem obrotu są nośniki energii posiada swoją specyfikę, wynikającą z określonych uwarunkowań eksploatacyjnych, logistycznych i handlowych. W przypadku gazu szczególnego znaczenia nabiera kwestia przesyłu, a ściślej ograniczeń na tym polu. To powoduje właśnie, że gaz z jednej strony - staje się orężem geopolitycznym, z drugiej zaś - petryfikuje instytucjonalne odrębności rynków w Ameryce i Europie. Dlatego też sektor „błękitnego paliwa” na kontynencie północnoamerykańskim, czyli głównie w USA wyraźnie różni się od rynku gazu w Europie, a także w dużym stopniu jest odmienny od tego jaki ma miejsce w Azji, który z kolei znacznie bardziej zdany jest ciągle na LPG. W rezultacie każdy z tych maga obszarów konsumpcyjnych ulega działaniu tak samo nazwanych czynników (tj. fazy cyklu koniunkturalnego i cen ropy), ale intensywność ich oddziaływania nie jest tak zbieżna jak np. w przypadku obrotu ropą naftową. Również interakcje między tymi rynkami mają charakter zmienny i często są inne niż mogłoby to wynikać z wcześniejszych obserwacji. **Ekspansja „cichej rewolucji” technologicznej związanej z przestawieniem się gospodarki USA na gaz niekonwencjonalny** w dłuższym okresie czasu powinna przyczynić się do zwiększenia transkontynentalnej unifikacji rynku, niemniej na obecnym etapie różnice te przede wszystkim jeszcze pogłębia. Pod koniec 2009 r. ceny 1000 m³ gazu na największym terminalu gazowym USA „Henry Hub” w Erath, w stanie Luizjana kształtowały się na poziomie 120 – 140 dolarów, podczas gdy w tym samym okresie na usztywnionym okresowymi kontraktami rynku europejskim cena transakcyjna gazu dostarczanego przez Gazprom dla Niemiec wynosiła ponad 230 USD. Udział dostaw z Gazpromu w zużyciu gazu przez RFN wynosił w latach 2008 – 2009 ok. 40 – 42 %.

Rynek gazu ziemnego jest **rynkiem strukturalnie (tj. geologicznie i ekonomicznie) skorelowanym z ropą**, wpływ cen ropy uwidacznia się w trzech podstawowych wymiarach. Pierwszym z nich, najprawdopodobniej najistotniejszy dla docelowego kształtu globalnego sektora gazowego, stanowi siłę napędową w sferze poszukiwań, które w przypadku Stanów Zjednoczonych w coraz większym stopniu dotyczą złóż niekonwencjonalnych. Drugi - stymuluje popyt w zakresie zastosowania gazu ciekłego jako paliwa alternatywnego, zwłaszcza do silników samochodowych. W Europie takie instalacje gazowe popularne są głównie w krajach Beneluksu, Wielkiej Brytanii i Włoszech, sporo zwolenników mają także w Polsce. W krajach Azji skazanych w znacznym stopniu na LPG napędzają sporo samochodów w Indiach i Korei Południowej.

Trzeci, najbardziej bezpośredni i konkretny zarazem wymiar naftowo – gazowej korelacji obserwuje się na rynku kontraktów okresowych, polegających na czasowym usztywnieniu stawek transakcyjnych, obowiązujących strony w ustalonym przedziale czasu. Taki system cenotwórczy wyznacza specyfikę rynku europejskiego, a jego głównym aktywatorem jest Gazprom. W praktyce na tzw. rynku sprzedawcy, zdominowanym przez rosyjskiego dostawcę, ceny gazu są pochodną notowań ropy (w dużo mniejszym stopniu oleju opałowego i mazutu) sprzed 6 – 9 miesięcy. **Unia Europejska** jest drugim pod względem wielkości po USA rynkiem gazu na świecie, zużywającym ok. 500 mld m³. Warto wiedzieć, iż **¼ dostaw odbywa się za pośrednictwem kontraktów sztywnych**, zawieranych w przypadku dostaw z **Gazpromu** z każdym z państw z osobna, czyniąc w ten sposób z tego surowca **instrument nacisku politycznego**. Ponadto należy pamiętać, że takie umowy mają charakter bezwzględnie obowiązujących rozliczeń, oznacza to, że w objętym kontraktem okresie na odbiorcy ciąży przymus uiszczenia opłat (rekompensat) nawet wtedy, gdy okaże się, że zakup gazu w danym czasie nie jest potrzebny.

Sztywne formuły cenowe, podobnie jak ma to miejsce przy rudach żelaza, stają się więc przedmiotem coraz większego niezadowolenia odbiorców, przyczyniając się do upowszechniania się segmentu spotowego, tj. wolnorynkowego. Udział obrotów tego typu wykazuje w Europie tendencję rosnącą i pod koniec 2009 r. szacowany był na ok. 120 mld m³. Oznacza to, że w ten sposób obsługiwana jest mniej więcej ¼ potrzeb UE. Ukształtowany na Starym Kontynencie model obrotu gazem jest w znacznym stopniu pewną spuścizną po czasach, kiedy w większości państw działał jakiś monopolista zajmujący się eksploatacją rodzimych złóż lub/i importem na rynek wewnętrzny. W minionych dekadach zachodnioeuropejskie rynki krajowe zostały poddane demonopolizacji i prywatyzacji, ale wpływy i powiązania z sektorem państwowym w dużej mierze pozostały ze strategicznych przyczyn utrzymane.

Przeciwnieństwem rynku kierowanego sztywnymi kontraktami cenowymi musi być więc rynek Stanów Zjednoczonych. Realizowana w oparciu o niekonwencjonalny surowiec **konceptja samowystarczalności gazowej - stwarza realne możliwości zamknięcie obiegu „błękitnego paliwa” w granicach kontynentu północnoamerykańskiego**. Oznacza to, że rynek gazu w USA jeszcze bardziej nabierze charakteru wolnorynkowego, a jego ceny będą w jeszcze większym stopniu wypadkową sytuacji makroekonomicznej kraju, wahań sezonowych (np. okresy grzewcze) wpływu czynników atmosferycznych i kataklizmów pogodowych, zagrażających bezkolizyjnej pracy infrastruktury gazowej.

Wśród aspektów egzogenicznych związanych z amerykańską strategią samowystarczalności oraz towarzyszącemu jej procesowi dalszego urynkowania, wskazać należy przynajmniej na

dwie kwestie. Pierwszą z nich jest ogólne **zwiększenie nadwyżek gazu na świecie**, które w warunkach „odseparowania” obu największych rynków zbytu przyczyni się jednak do wzrostu podaży gazu płynnego, mogącego w ten sposób działać hamująco na wzrost cen w Europie. Innymi słowy **zwiększy się funkcja LPG jako branżowego „arbitrażysty” i stabilizatora koniunktury**. Udział tego gazu w globalnych obrotach gazu wynosi ok. 8 %, a głównymi rynkami zbytu są kraje Azji. Poza tym perspektywy istotnego ograniczenia dostaw do USA są kolejnym argumentem podważającym sens powoływania „gazowego OPEC”, jego powstaniem jak wiadomo w największym stopniu zainteresowana była w 2008 r. Rosja.

Na płaszczyźnie obrotu hurtowo - przemysłowego rynek gazu naturalnego w USA oraz w Europie Zachodniej ogniskuje się wokół podstawowych centrów logistyczno - handlowych. Ze względu na dominujący - fizyczny zakres realizowanych umów oraz strukturę uczestników obrotu, rynki te przypominają targowiska artykułami rolnymi na których zaopatrują się hurtownicy i wielcy odbiorcy finalni. W Stanach Zjednoczonych rolę tę obecnie pełni ww. terminal Henry Hub. Połączony siecią kilkunastu transstanowych gazociągów ciągnących się od Kanady po Zatokę Meksykańską. Ceny opłat za gaz ziemny realizowane na terenie gminy Rzeki Czerwonej stanowią układ odniesienia dla kontraktów terminowych na nowojorskim NYMEX oraz na ICE w Atlancie.

Institutionalnymi odpowiednikami Henry`ego Huba w Europie jest belgijski terminal Zeebrugge, brytyjski Nacional Balancing Point czy amsterdamski APX. Rynki te stanowią pewną przeciwwagę dla systemu cen sztywnych okresowo, ale ze względu na stosunkowo małą podaż ich znaczenie w realnym zaopatrzeniu Starego Kontynentu pozostaje komplementarne.

Instrumenty finansowe oparte o gaz ziemny i miejsca handlu

W zakresie obrotu instrumentami finansowymi opartymi na gazie, które realizowane są za pośrednictwem giełdy towarowej i rynku OTC, handel tym surowcem stanowi integralną część segmentu nośników energii. Tak też jest w przypadku **NYMEX** (tj. New York Mercantile Exchange), który w znacznym stopniu dzięki tej właśnie grupie produktów czyni z holdingu Chicago Mercantile Exchange Group (którego częścią jest NYMEX) najpotężniejszą instytucję obrotu towarowego na świecie. W drugiej połowie tej dekady nowojorski „Merc” pośredniczył w ok. 2/3 światowego obrotu instrumentami finansowymi na ropę naftową i gaz. Warto przypomnieć, że na przełomie lat 80. i 90. ubiegłego stulecia NYMEX był globalnym pionierem energetycznych swapów (najpierw na ropę, a z czasem i na gaz ziemny), którego aktywnymi uczestnikami od początku stały się banki. Dzięki tego typu operacjom przedsiębiorstwa energetyczne aprobeowały płacenie bankom określonej ceny za surowiec, a banki w zamian płaciły im aktualną cenę rynkową.

Największą konkurencję dla połączonej struktury chicagowsko – nowojorskiej stanowi **ICE** (tj. Intercontinental Exchange). Również i w kontekście gazu najmocniejszym atutem rynku z Atlanty jest jego kontrola kapitałowa nad **ICE Europe**, czyli dawnym londyńskim IPE (tj. International Petroleum Exchange)

W wymiarze organizacyjnym **handel towarowymi instrumentami finansowymi gazowymi jest silnie powiązany z graczami zainteresowanymi fizyczną realizacją kontraktów**. Spowodowane jest to powszechnym i permanentnym zapotrzebowaniem na ten surowiec, a zarazem też potwierdza powszechną użyteczność tego typu instrumentów dla całej branży gazowej, upatrującej w tych produktach efektywnych sposobów zabezpieczenia się przed

skutkami wahań cen. Na tej podstawie można nawet sformułować pogląd, że być może dzięki wyartykułowanym powyżej czynnikom logistycznym i geopolitycznym oraz sprzężonym z nimi mechanizmem cenowym, rynek gazu w porównaniu do innych kategorii towarowych jest znacznie bardziej „oczyszczony” ze spekulacji finansowej. Opinii tej nie powinno zmieniać i to, że gros gazowych instrumentów finansowych posiada w swej nazwie przymiotnik „financial”, oznaczający, że za realizacją kontraktu nie idzie fizyczna dostawa towaru.

Handel gazem, szczególnie na NYMEX, realizowany jest w znacznym stopniu w formie tradycyjnej, tzn. na giełdowym parkiecie z udziałem maklerów (w *systemie open outcry*). Silna pozycja handlu parkietowego w obrotach gazem przejawia się m.in. w tym, że handel w tradycyjnym systemie umożliwia zawieranie transakcji danym produktem na dłuższy czas, nawet o kilka lat (np. dla niektórych futures i swapów) niż w systemie obrotu realizowanego za pośrednictwem elektronicznych platform obrotu (Globex). Jedną z głównych przyczyn takiego stanu rzeczy upatrywać można w stwierdzeniu maklerów, którzy latami operując na tym rynku uważają, że: „na parkiecie ma się znacznie lepsze wyczucie, bo wiadomo kto krzyczy, po co i kiedy”. I choć postęp techniczny sprawił, że obrót gazem realizowany jest za pośrednictwem łącz telekomunikacyjnych praktycznie całodobowo (OTC), to nie będzie też przesadą stwierdzenie, że jest on swoistym bastionem ciągle użytecznej tradycji giełdowego handlu parkietowego

Wykaz wybranych instrumentów pochodnych na gaz oferowanych przez NYMEX (maj 2010)

Nazwa instrumentu	Opis oferty Instrumentu	Jednostka obrotu minimalna zmiana ceny	Sposób i czas handlu*	
			parkiet	elektronicznie
Henry Hub Natural Gas (futures)	W wymiarze czasowym oferta obejmuje kontrakty futures, dla handlu parkietowego każdy kolejny miesiąc tego roku oraz kolejne miesiące następných 12 lat, dla obrotu sieciowego (Globex) bieżący rok plus kolejne miesiące z 8 następných lat	USD/MMBTU* *, obrót blokami 10 tys. MMBTU tick: 0,001 USD	9:00 – 14:30	Całodobowo(tj. od 18:00 w niedzielę do 17:15 w piątek)
Henry Hub Natural Gas (options)	Oferta obejmuje kontrakty opcyjne (tzw. opcje amerykańskie typu Put na ww. produkt, tj. „Henry Hub Natural Gas” w wymiarze czasowym kontrakty na opcje obejmują każdy kolejny	USD/MMBTU tick: 0,001 USD	9:00 – 14:30	Całodobowo(tj. od 18:00 w niedzielę do 17:15 w piątek)

	miesiąc tego roku plus kolejne miesiące w ciągu następnych 5 lat			
Henry Hub Natural Gas Last-Day – Financial* <i>*Financial</i> oznacza, że ten produkt nie przewiduje fizycznej dostawy gazu	Kontrakty futures (Last Day oznacza tutaj trzeci ostatni dzień roboczy miesiąca), w wymiarze czasowym oferta obejmuje kolejne miesiące tego roku oraz kolejne miesiące w ciągu następnych 5 latach	USD/MMBTU obróć blokami 10 tys. MMBTU tick: 0,001 USD	9:00 – 14:30	Całodobowo(tj. od 18:00 w niedzielę do 17:15 w piątek)
Henry Hub Natural Gas Penultimate – Financial* <i>*Financial</i> oznacza, że ten produkt nie przewiduje fizycznej dostawy gazu	W wymiarze czasowym oferta obejmuje kontrakty futures na kolejne miesiące tego roku oraz następne miesiące w ciągu kolejnych 5 lat	USD/MMBTU obróć blokami 10 tys. MMBTU tick: 0,001 USD	9:00 – 14:30	Całodobowo(tj. od 18:00 w niedzielę do 17:15 w piątek)
E-mini Natural Gas Henry Hub Financial* <i>*Financial</i> oznacza, że ten produkt nie przewiduje fizycznej dostawy gazu	W wymiarze czasowym oferta obejmuje kontrakty futures na kolejne miesiące tego roku oraz następne miesiące w ciągu kolejnych 5 lat	USD/MMBTU obróć blokami 2500mln MMBTU tick:0,005 USD na podstawie najwyższych zrealizowanych cen z udziałem 999 kontraktów	9:00 – 14:30	Całodobowo(tj. od 18:00 w niedzielę do 17:15 w piątek)
Henry Hub Natural Gas Swap – Financial* <i>*Financial</i> oznacza, że ten produkt nie przewiduje fizycznej dostawy gazu	Oferta dotyczy możliwości rozliczenia kompensacyjnego na podstawie posiadanych przez strony kontraktów na gaz, w wymiarze czasowy dla obrotu parkietowego są to kolejne miesiące tego roku plus następne z 12 kolejnych lat, dla handlu sieciowego (Globex) oraz ten wynosi 8 lat	USD/MMBTU obróć blokami 2500mlnMMBT Utick:0,001 USD	9:00 – 14:30	Całodobowo(tj. od 18:00 w niedzielę do 17:15 w piątek)

źródło: na podstawie CME Group; * wg czasu nowojorskiego; **MMBTU-miliony brytyjskich jednostek termicznych są jednostką energii stosowana w krajach anglosaskich, 1 MMBTU to ilość energii potrzebnej do podniesienia temperatury 1 funta wody o 1 stopień Farenheita, jej wartość waha się od 1054 do 1059 J. Na

światowych rynkach gazu nie ma jednego standardu specyfikacyjnego oraz zunifikowanych miar ilości, którą operuje się w obrocie gospodarczym. W Polsce i innych krajach Europy najczęściej operuje się metrami sześciennymi.

Źródła wiedzy na temat gazu ziemnego

Z inwestycyjnego i analitycznego punktu widzenia **informacje o rynku gazu naturalnego** artykułować można według klucza podstawowych czynników cenotwórczych. W sferze geopolitycznej, w którą gaz jest wprzęgnięty *de facto* strukturalnie (szczególnie w Europie) istnieje bardzo bogata i ogólnie dostępna literatura (drukowana i elektroniczna) oferowana przez krajowe think tanki, pozarządowe ośrodki badań i spraw międzynarodowych itd. Na tym tle szczególną uwagę zasługują najwyższej światowej próby opracowania warszawskiego Ośrodka Studiów Wschodnich (www.osw.waw.pl). Analitycy z ulicy Okopowej prezentują periodyczne analizy i oceny sytuacji w Rosji, krajach byłego ZSRR, a także na Bałkanach i coraz częściej w Niemczech. Przedmiotem stałego ich zainteresowań jest też wszechstronny monitoring Gazpromu.

Z kolei bardziej kompleksowe, (ogólnodostępne, ale po zalogowaniu) spojrzenia na światowy rynek energetyczny (w tym i gazowy) oraz jego makroekonomiczne otoczenie prezentują przede wszystkim anglojęzyczne opracowania umieszczone na stronach internetowych Międzynarodowej Agencji Energetycznej (www.iea.org), Międzynarodowego Funduszu Walutowego (www.imf.org).

Z zakresu danych branżowo – makroekonomicznych, obejmujących informacje z krajów/regionów będących największymi dostawcami tego surowca, ważnych wskazówek rynkowych dostarczyć może lektura stron głównych instytucji statystycznych, tj. Rosji (po rosyjsku i angielsku: www.gks.ru) oraz z państw Zatoki Perskiej. W przypadku opracowań z krajów arabskich należy wiedzieć, że spora część informacji może być prezentowana w rodzimym języku, a tylko niektóre teksty w całości tłumaczone są na angielski. Poza tym, w systemie rachunków narodowych dane o ropie i gazie prezentowane są w krajach arabskich na ogół w formie zagregowanej, co niewątpliwie zaciemnia obraz branży.

O ile w przypadku europejskiego rynku gazu nie można obejść się bez kwestii geopolitycznych, to w przypadku rynku USA nie sposób zignorować komunikatów o warunkach atmosferycznych (mrozach, falach huraganów itp.)

W obszarze najściślej i bezpośrednio związanym z rynkiem transakcyjnym bazą są portale głównych giełd towarowych, tj. NYMEX (www.cme.group.com) oraz ICE (www.theice.com). Obok podstawowych statystyk dotyczących wielkości zrealizowanych obrotów (dziennych, miesięcznych, rocznych), dla których bariera językowa nie jest dużą przeszkodą interpretacyjną, na stronach tych zamieszczane są komentarze i oceny sytuacji. Należy jednak stwierdzić, że w przypadku gazu jest ich zdecydowanie mniej i znacznie rzadziej one występują, i to nie tylko w odniesieniu do ropy, ale także wielu innych towarów. Ten segment wiedzy można wzbogacić o publikacje ze stron rynków hurtowych, terminali i gazociągów oferujących różne biuletyny (najbardziej znane to: „Henry Hub Natural Gas Price Daily Report”, „Henry Hub Natural Gas Business News for USA”). Dostępność do tej grupy materiałów wiąże się najczęściej z koniecznością (odpłatnego lub nie) znalezienia się w bazie klientów (subskrybentów). Poza tym, należy pamiętać, że szczególnie w przypadku stron anglosaskich - komercyjny dostęp do informacji jest już niemal normą. To samo dotyczy dostępności do internetowych materiałów prasowych w tych krajach. Za

komplementarną formę szeroko rozumianych inwestycji na rynku gazowym uchodzić mogą akcje przedsiębiorstw notowanych na giełdach papierów wartościowych. Należy jednak podkreślić, że ze względu na geologiczne pokrewieństwo gros z nich funkcjonuje równolegle na rynku ropy i gazu. Z informacyjnej perspektywy można przyjąć, że najcenniejszym przekazem z tej strony są powszechnie dostępne raporty (bieżące i okresowe) m.in. takich spółek jak np.: Chevron, BP, E.ON, Gazprom, RWE, Surgutneftegaz, TNK – BP Holding, czy nasz PGNiG. Nie należy absolutnie lekceważyć informacji o polskim rynku. Zwłaszcza teraz, kiedy sygnały napływające z branży gazowej wskazują, że Polska może stać się w przyszłości bardzo ważnym graczem na europejskim rynku gazu – pochodzącego ze źródeł niekonwencjonalnych. Tego rodzaju zasoby w przypadku tzw. łupków gazowych szacowane są w skali Europy na ok. 14 bilionów m³ z czego aż ok. 4 biliony m³ (tj. ok. 28 %) może znajdować się na terenie Polski. Podobnie dobre oczekiwania można wiązać w przypadku metanu zalegającego w złożach krajowych kopalń węgla kamiennego. Oznacza to, że przy wsparciu technologicznym ze strony USA kraj nasz ma realne szanse, aby stać się jednym z największych na Starym Kontynencie - beneficjentów branży gazowej.

Zasady handlu w EFIX Dom Maklerski

	Natural Gas
symbol	NGxx
spread	30 plus spread rynkowy
depozyt początkowy	10%
godziny handlu	18:00 - 17:15 ET
miesiące wygasania kontraktów	co miesiąc
ostatni dzień handlu	4. dzień biznesowy poprzedzający pierwszy dzień miesiąca kontraktu o godz. 14.30 ET
cena bazowa dla finansowania	NYMEX
min/max ilość kontraktów	1/100
minimalna zmiana ceny	0,001
waluta bazowa	USD
jednostkowy kontrakt	1 CFD = 1000 MMBtu (mld brytyjskich jednostek ciepła)
kwotowania wyświetlane w platformie	w dolarach za MMBtu (mln brytyjskich jednostek ciepła)

*stan na 24.08.2010

Wojciech Szymon Kowalski
EFIX Dom Maklerski

Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie, przedrukowywanie, udostępnianie osobom trzecim i rozpowszechnianie raportów w całości lub we fragmentach bez zgody autorów serwisu jest zabronione. Zgodę taką można uzyskać pisząc na adres info@efixpolska.com